

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ АНАТОЛІЯ АВДІЄВСЬКОГО
АСОЦІАЦІЯ ДІЯЧІВ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

*III Міжнародні науково-практичні читання
пам'яті академіка Анатолія Авдієвського
6 – 7 березня 2019 року*

Київ -2019

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ АНАТОЛІЯ АВДІЄВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНА ВСЕУКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА СПІЛКА
АСОЦІАЦІЯ ДІЯЧІВ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

СУЧАСНА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА

ВИПУСК III

МАТЕРІАЛИ

**III Міжнародних науково-практичних читань
пам'яті академіка Анатолія Авдієвського**

***НПУ імені М.П. Драгоманова
КИЇВ – 2019***

УДК 371.134:78

Сучасна мистецька освіта: матеріали III Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського. Випуск III /Укл.: доктор пед. наук, проф. А.В. Козир. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. – 374 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 10 від 22 червня 2019р.).

Т.І. Гризоглазова

кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки мистецтва і фортепіанного виконавства, факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М.П.Драгоманова

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ХУДОЖНЬОГО ТА ТЕХНІЧНОГО АСПЕКТІВ У РОЗВИТКУ ВИКОНАВСЬКОЇ ТЕХНІКИ ПІАНІСТА

Поняття “фортепіанна техніка” здебільшого розуміють досить вузько, тобто як здатність до швидкої та вправної гри. Однак, такий погляд вкрай обмежений. Фортепіанна техніка піаніста – це оволодіння сумою засобів, вміннями і навичками гри на фортепіано, які слугують інструментарієм для художнього втілення музичних образів творів, досягнення необхідного художнього результату. ”Техніка - це туше, мистецтво аплікатури, педалі, знання загальних правил фразування, володіння великою виразною палітрою, яку піаніст може використовувати у відповідності зі стилем твору та його інтерпретуванням“, - стверджувала французька піаністка Маргарита Лонг [6, с. 4]. У процесі розвитку фортепіанної техніки учень має оволодіти широким спектром виконавських засобів: інтонуванням, туше, фразуванням, артикуляцією, педалізацією, виконавським метро-ритмом, динамікою, темпом, агогікою та ін., що дозволяють йому відтворювати зміст музичних творів.

Слід підкреслити, що будь-яка технічна робота має починатись з роботи над розумінням художнього змісту музичного твору. Г. Нейгауз підкреслював: “Чим ясніше те, що необхідно зробити, тим ясніше і те, як це зробити” [8, с. 96]. У роботі над музичним твором він радив, перш за все, шукати музично-слуховий образ, а потім рухові відчуття.

“Всі технічні прийоми народжуються із пошуків того чи іншого звукового образу. Найбільшу помилку здійснює той, хто відділяє техніку від

змісту музичного твору... Не можна відмежовувати прийоми виконання від тієї звучності, яку належить отримати..." [11, с. 378]. Виконавський задум, відповідний музичний образ спрямовують вектор технічної роботи у фортепіанному класі: педагог має постійно робити установку на виразність звучання, ставити завдання художнього порядку. "Поза музичним завданням техніка не може існувати" [5, с. 8]. Вона розцінюється як засіб виконання твору.

Звідси випливає, що стрижневим положенням сучасного фортепіанного навчання є принцип єдності художнього і технічного аспектів у розвитку виконавської техніки учня.

Є.Ліберман, визначаючи характер такого взаємозв'язку, стверджує: "Співвідношення музичних і технічних завдань у роботі піаніста, їх послідовність можна сформулювати таким чином: від розуміння музики до технічної роботи, а потім в процесі технічної роботи - до більш високого розуміння музики" [5, с. 10].

Саме виконавський задум спрямовує всю технічну роботу піаніста, а "техніка, яка стає самоціллю, не може слугувати мистецтву", - наголошував Й. Гофман [3, с. 34].

Безперечно, справжнього художнього результату неможливо досягти, якщо учень не володіє виконавською технікою. Фортепіанна техніка потребує спеціальної багаторічної роботи учня-піаніста, відповідної підготовки рухо-технічного апарату. Я.Мільштейн стверджував, що без оволодіння відповідними технічними навичками, причому досить міцного, ґрунтового оволодіння, нічого путнього неможливо досягнути: без техніки немає і не може бути фортепіанної гри.

Основними показниками розвитку виконавської техніки учня-піаніста є:

- контакт із клавіатурою. "Під контактом з клавіатурою слід розуміти відчуття безперервного зв'язку вільно керованої руки через кінчик пальця із

клавішею. Інакше кажучи, це уміння спрямувати вагу руки у клавішу, уміння використовувати вагу вільної руки“ [5, с. 17]. Контакт із клавіатурою змінюється залежно від фактури, характеру музики, темпу та ін.;

- гнучкість і пластичність технічного апарату;
- виконавська свобода, відчуття м'язової зручності виконання;
- економія вивірених, доцільних рухів під час виконавського процесу, завдяки якій досягається швидкість гри;
- технічна витривалість – уміння грати довго, точно та швидко;
- керованість технічним процесом;
- автоматизація піаністичних рухів;
- оволодіння сумою виконавських засобів (інтонуванням, артикуляцією, фразуванням, педалізацією, метро-ритмом, динамікою, агогікою та ін.), за допомогою яких учень може відтворити художньо-образний зміст музичних творів;
- свідоме осмислення виконавського процесу;
- слуховий самоконтроль виконання;
- тісний зв'язок слухової та рухової сфер, які підпорядковані художньо-образним уявленням;
- досягнення необхідного художнього результату виконання.

Важливим питанням розвитку фортепіанної техніки є виховання в учнів аплікатурних навичок, які мають бути підпорядковані принципам художньо-виконавської доцільності і фізичної зручності. Швидкість, чіткість, точність руху залежить від вдало продуманої раціональної аплікатури.

Фортепіанні технічні форми – гами, арпеджіо, подвійні ноти і акорди – мають типову аплікатуру та привчають до певної, усталеної аплікатури. Обов'язкове опанування нею має бути настільки міцним і глибоким, щоб, зустрівши в музичному творі ту чи іншу форму, пальці учня автоматично змогли зайняти потрібну позицію.

Для художньої техніки досить важливим є стильовий, жанровий аспект. У процесі розвитку фортепіанної техніки учня-піаніста педагог має підвести його до розуміння і свідомого використання засобів фортепіанного виконання (артикуляції, педалізації, темпу, звуковидобування та ін.), які характерні для певного жанру чи стилю.

Наприклад, фортепіанне мистецтво віденських класиків вимагає чіткості пальцевої техніки, вокальності пасажів, темпової єдності; романтиків – широкого діапазону звукової палітри, фразування великого масштабу, співочої манери гри тощо.

Оптимальному та успішному розвитку фортепіанної техніки учня-піаніста сприятиме оволодіння “технічними формулами”(Ф.Ліст), котрі дозволяють реалізувати художню інтерпретацію твору. У навчальному процесі засвоєння таких “технічних формул” відбувається у процесі роботи над вправами, гамовим комплексом та етюдами.

Отже, взаємозв'язок художнього і технічного аспектів становить сутність художньо-виконавської техніки піаніста, яка спрямована на художнє втілення музичних образів творів та досягнення необхідного художнього результату виконавської інтерпретації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гофман Й. Фортепианная игра. Ответы на вопросы о фортепианной игре. – М.: Классика – XXI, 2007. – 192 с.
2. Либерман Е. Я. Работа над фортепианной техникой. — М.: Классика-XXI, 2003. — 148 с.
3. Лонг М. Фортепиано - школа упражнений. Л.: Музгиз, 1963.- С. 4.
4. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепианной игры: Записки педагога. 4-е изд. - М.: Музыка, 1982.— 240 с.
5. Мильштейн Я.И. Константин Николаевич Игумнов. М.: Музыка. 1975. 471 с.